

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. Quid, & quotuplex sit Modus Sciendi?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

VI. Ex quibus figuris facile intelliges omnem oppositionem & equipollentiam propositionum modalium: quare si aliquis te interrogaret & abs te peteret aliquam contrariam propositionem huic, Necessè est Socratem esse hominem, facile poteris quatuor assignare contrarias, hanc nimirum ejusdem generis & dictionis. Necessè est Socratem non esse hominem, & alias tres reliquorum generum & appellationum huic equipollentes, videlicet: Non possibile est Socratem esse hominem: Non contingens est Socratem esse hominem: Impossibile est Socratem esse hominem, & sic de cæteris sine ullo labore difficili.

est commutatio eorum extremorum, quæ in dicto continentur servatâ qualitate dicti, & veritate totius modalis, ut si dicas, Necessè est Socratem esse hominem, ergò necesse est hominem esse Socratem, loquor autem hic de modalibus quæ efferuntur per verba infinitiva nam in his nunquam modus potest esse subiectum etiam si in principio orationis ponatur, unde si sit transpositio in propositione tam modicam dicti, tunc non est alia commutatio quam secundum situm. De cætero convertuntur modales sicut simplices, unde etiam facile simplicium regulæ hic applicari poterunt. De oppositione & equipollentia hypotheticarum non multum curant Summulistæ, nam cum equipollentia sit adinventâ ad clarificandas propositiones obscuriores, si in illis aliquid adderetur, magis redderentur obscuræ, unde potius Tyrorum ingenia terrerent quam juverent, quare pariter ultra de iis agere omitto. Sit

VII. *Explicatur Conversio modalium.* Conversio Modalium non est commutatio extremorum principalium propositionis, ut scilicet modus qui prædicatur de dicto fiat subiectum, & dictum prædicatum, sed

DISPUTATIO III. DE INSTRUMENTIS SCIENDI.

Hactenus explicui ea quæ differendi modis communia sunt, quare nunc accedendum est ad ea quæ rem distinctè & clarè explicant, ut sunt distinctè & argumentatio, verum equidem est terminos & voces rem explicare, verum tamen id tantum confuse faciunt, ut autem illud quòd ante obscurè cognoscebatur, perfectè & distinctè immetescat, Dialectici varias sibi ad invenerunt vias, quas modos vel instrumenta sciendi, seu differendi compellarunt, de quibus in præsentî Disputatione in communi, & etiam de aliquibus in particulari agam. Sit itaq.

QUÆSTIO I.

Quid & quotuplex sit modus sciendi.

I. **C**irca primam Quæstionis partem non multum inter se dissentiunt Authores, omnes etenim fatentur modum sciendi esse aliquid quo demonstratur ignotum ex aliquo notiori, quare etiam ad eandem partem.

quare non modò definitionem, divisionem, & argumentationem inter instrumenta sciendi numerant, verum etiam methodum seu ordinem tradendi doctrinam, Propositionem, Resolutionem & omnes intentiones secundas inter sciendi instrumenta recensent; Attamen ut nè quid nimium aut ne quid parùm dicatur, sed moderata sit doctrina idèò.

II. **D**ico 1. Modus sciendi ut sic benè describitur, quòd sit oratio ex natura sua manifestativa ignoti. Ita communis Summulistarum. Probatur vulgato probandi modo, Quia omni & soli sciendi modo logico convenit, ergò benè describitur modus sciendi ut sic: probatur aut. quoad 1. p. Quia convenit divisioni, definitioni, & argumentationi, præter quos non datur alius sciendi modus ut statim dicam ergò. Probatur 2. p. antecedentis, Quia eo ipso quòd modus sciendi artificiosè, seu secundum regulas artis Logicæ manifestet ignotum, excludit alias orationes quæ manifestant ignotum, non tamen artificiosè, nec per se, sed per accidens in quantum aliquem modum sciendi in se involvunt. Hæc quoad primam partem

IV. **D**ico 2. Sumendo Instrumentum sciendi non nimis laxè, nec in omni rigore, sed propriè pro eo quòd habet vim manifestandi ignotum, seu id fiat viliativa, seu sine illatione, modus, seu instrumentum sciendi benè dividitur in definitionem, divisionem & argumentationem. Hæc est Scoti lib. 1. prio. q. sec. quem præter communem sequitur Tartaretus cujus argumento probatur conclusio. Modus sciendi est oratio artificiosè manifestativa ignotum, quòd ignotum, vel est quid in complexum, vel complexum, si fuerit complexum manifestabitur per argumentationem, verbj gratia, ignoratur utrum homo sit risibilis, hoc sic manifestatur per argumentationem; Omne animal rationale est risibile, homo est animal rationale, ergò homo est risibilis: si verò ignotum fuerit quid in complexum, & tunc vel ignoratur ejus essentia, & sic manifestatur per definitionem, sit exemplum quòd ignoretur quid sit homo, hoc statim manifestabit definitione quæ ipsum definit quòd homo sit animal rationale: Vel ignoratur ejus partes quas mox manifestabit divisio, verbj gratia, hominis alia pars est corpus, alia anima, ergò sicuti nullum datur aliud ignotum præter assignatâ, ita nullus dabitur alius modus seu instrumentum manifestandi

III. **Q**uantum ad secundam partem magis intricatè disputatur, nam aliqui rigidiores solam demonstrationem & argumentationem fatentur esse modum sciendi hæc ratione moti, quòd putent de ratione modi sciendi esse vim illativam. Ita Zabarella, Faber; Alii e contra in modis nimis diffusi ad modum sciendi reducant omne illud quòd aliquo modo juvare potest ad manifestandum ignotum,

manifestandi ignotum. Confirmatur 1. Quia Aristoteles. 1. Anima. 8. & 1. Meta. 48. inter instrumenta sciendi numerat definitionem, & 1. de Anima. 7. annumerat divisionem, imò 1. Priorum cap. 3. eam appellat *quandam partem Syllogismi particulam*. Confirmatur 2. Quia etli methodus, Propositio & secundae intentiones conducant ad manifestandum ignotum, tamen id proximè & immediatè non efficiunt, sed mediantibus illis tribus assignatis cum quibus & resolutio, & propositio frequentissimè coincidunt, nam ipso Aristotele teste Resolutio est quaedam divisio nam in proem. Phyl. 3. dicit *Posterior autem ex his nota sunt elementa & principia in quibus dividuntur, id est resolvunt, & methodus est quaedam communis omnibus dispositio necessaria praequisita potius quam aliquis distinctus modus sciendi, ergò.*

Pro Sententia Contraria Arguitur

I. Probando solam Argumentationem esse modum sciendi, idq; autoritate Aristotelis qui 1. Prior. 1. & 1. Top. 10. de modis, seu instrumentis sciendi loquens *soliis meminit Syllogismi*, & 1. de anima 1. 8. habet *quod omnis ratio, vel est definitio, vel demonstratio* & 1. Met. 1. 48. dicit, *Omnia disciplina, aut est per demonstrationem, aut per definitionem*, in primis duobus locis excluditur definitio, in posterioribus divisio, ergò sola argumentatio est modus, seu instrumentum sciendi. R. Quòd licet Aristoteles in primis locis nullam fecerit mentionem definitionis, & in ultimis nullam divisionis, fecit tamen alibi, ut patet ex ipso Aristotele supra. Ratio autem cur nullam definitionis, vel divisionis mentionem fecerit tibi fuit, quia tunc egit de doctrina quae sit per discursum & de objecto complexo quod per argumentationem & vim illativam manifestatur ergò. In posterioribus locis autem assignavit tamen qui nam sunt principales modi sciendi, quales utiq; sunt definitio & demonstratio ad habendam cognitionem de re aliqua quid sit, quòd potest congruè fieri per definitionem etiam, Ex quibus patet Aristotelem nobis magis favere quam Adversariis, quia nunquam Aristoteles intendit aditruere ad verum & proprium sciendi instrumentum requiri vim illativam quamvis ad rigorisimum id sit necessarium, sed sufficere ut manifestet ignotum quomodocumq; id faciat, quòd praesent tam divisio quam definitio ergò.

Instatur Ratione, si ad instrumentum sciendi sufficeret manifestare ignotum quomodocumque, tunc etiam termini simplices, & omnes propositiones, & historicae narrationes, & revelationes esse modi sciendi, sed hoc est aequè contra nos qui non admittimus plures quam tres, ergò; prob. sequela, quia omnia enumerata aliquomodo ignotum manifestant ergò. R. negando sequelam ma: ejus probationem distinguo manifestant nobis ignotum distinctè & explicitè nego, in distinctè & implicitè concedo ant. & negando consequentiam. Narrationes itaq; historicae verbi gratia quibus narratur bellum Trojanum, excidium Jerosolymorum, non faciunt rem distinctè & clarè cognosci sed confusè solum & indistinctè, hac ra-

tionem etiam excluduntur propositiones absolute & secundum se praecise sumptae.

Urgetur Revelationes divinae quas

Theologi vocant evidentes, in Attestante manifestant clarè & distinctè ignotum, sicut etiam propositiones quae cum definitionibus coincidunt, ergò illae adhuc erunt modi sciendi, consequenter, aut sola argumentatio dicenda est modus sciendi, quia habet vim illativam, aut si haec non requiritur, plures erunt quam tres enumerati, R. distinguendo ant. de revelationibus, manifestant ignotum clarè distinctè & artificiosè etiam nego ant. clarè & distinctè & sine artificio concedo ant. & nego consequentiam utramq; quia non loquor hic de quacunq; certificatione & manifestatione ignoti, sed de ea quae secundum regulas artis, id est, artificiosè. Ad propositiones autem quae cum definitionibus coincidunt R. pariter dist. Propositiones tales sunt modi sciendi sub ratione qua propositiones sunt nego, sub ratione in quantum cum definitione coincidunt concedo ant. & nego consequentiam quae inde inferri potest, licet autem quoq; divisio cum definitione coincadat, ut, si daretur definitio hominis quod sit animal rationale, in qua etiam datur divisio secundum partes metaphysicas, ex inde tamen dici non potest quòd non sint modi inter se distincti, id tamen non faciunt eodem modo, nam definitio essentiam explicat, divisio partes, quare differunt non ratione objecti quod manifestant, sed ratione modi significandi,

Arguitur 2. Probando plures esse modos sciendi quam tres, idq; pariter autoritate

Aristotelis, nam 2. Meta. cap. ult. recenset inter instrumenta sciendi methodum seu modum procedendi in tradendis scientiis, ergò plures sunt quam tres. R. explicando Aristotelem, methodus est modus sciendi sumpto modo sciendi in largiori acceptione concedo ant, propriè & prout Veterani Summulistae accipere consueverunt nego ant. & consequentiam.

Quaeres Quisnam sit perfectissimus

sciendi modus inter illos tres enumeratos? R. Argumentationem in ratione modi sciendi logici praestare ceteris, si verò confideretur definitio in ratione cognitionis, tunc ipsa excellit; Patet 1. p. quia haec sola habet vim illativam quae est efficacissima ad inveniendas naturas rerum. Prob. 2. p. Quia definitio circa essentiam rei versatur, argumentatio verò circa accidens, deinde ceteris paribus nobilior est clara notitia sine discursu, quam cum discursu ergò.

QUAESTIO II.

De Definitione.

Circa Definitionem Plura inquiri

possunt & debent, nam in primis antiquitus dubium fuit num detur? nam ipso referente Aristotele 2. Post. 20. & 8. Met. 9. Nonnulli Antiqui Antisthenis sequaces docere non sunt veriti nullam prorsus dari rerum definitionem, quam tamen temeraria eorum fuit sententia vel exinde patet, quòd ceteri omnes Philosophi contrarium senserint, & insuper quia ea ab-

VI.

Iterum solvitur Aristoteles.

VII.

I.

Ingressus ad questionem.

larà